

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2013

EALÁIN

Cumadóireacht Shamhlaíoch agus Ábhar Neamhbheo Gnáthleibhéal

Tá 100 marc ag gabháil leis an bpáipéar seo, i.e. 25% de na marcanna iomlána ar an Ealaín

Dé Luain, 29 Aibreán – Dé hAoine, 10 Bealtaine Maidin 9.30 – 12.00

Ba chóir an páipéar seo a thabhairt do na hiarrthóirí **Dé Máirt, 16 Aibreán**

Treoracha

Tá cead agat oibriú le dath, monacróm, meáin mheasctha, colláis, nó meán oiriúnach ar bith eile. Níl cead olaphéinteanna ná ábhar orgánach meatach a úsáid, áfach. Níl cead agat áiseanna mar stionsail, teimpléid, íomhánna rianaithe, obair ealaíne réamhullmhaithe ná íomhánna fótagrafaíochta a thabhairt isteach sa scrúdú.

Scríobh do Scrúduimhir go soiléir sa spás atá ann di ar do bhileog A2. Scríobh an teideal – ‘Cumadóireacht Shamhlaíoch’ nó ‘Ábhar Neamhbheo’ – díreach faoi do Scrúduimhir.

Más mian leat oibriú ar bhileog dhaite, ní mór **don fheitheoir an bhileog sin a shíniú sula dtosaíonn an scrúdú** á dheimhniú go bhfuil sí folamh. Uasmhéid na bileoige: A2.

Roghnaigh ceann amháin díobh seo a leanas:

1. Déan **Cumadóireacht Shamhlaíoch** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla: A, B, C, D, E. **Ba chóir duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Shamhlaíoch a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.**
2. Déan **Cumadóireacht Ábhar Neamhbheo** bunaithe ar fhoireann nithe a bhfuil tuairisc orthu i gceann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D, E, nó a mheabhraíonn na sleachta sin duit. Ní mór duit nithe ábhartha a thabhairt chuig ionad an scrúdaithe chun go mbeidh ar do chumas **do chumadóireacht ábhar neamhbheo féin** a leagan amach. **Ní mór é seo a dhéanamh go tráthúil, roimh thús an scrúdaithe.** Ní mór duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Ábhar Neamhbheo a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
3. Déan **Cumadóireacht Theibí** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D, E, nó a fhorbróidh tú ó cheann de na sleachta tuairisciúla sin. **Ba chóir an pointe tosaigh agus an bunús atá leis an gcumadóireacht theibí a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.** Luaigh go soiléir cé acu 1 – Cumadóireacht Shamhlaíoch nó 2 – Ábhar Neamhbheo, atá i do Chumadóireacht Theibí.

Sleachta Tuairisciúla

Sliocht A

Clós Uí Chróinín an t-ainm a bhí ar an áit, agus is thart anseo in áit éigin a bhí sé – chaithfeadh sé gur anseo a bhí. Ar dheis uaim, thar na claíocha de shreang dheilgneach a bhí timpeall ar an bhféarach dúghlas, bhí bunchnoic rua na gCruach Dubh, na beanna is airde in Éirinn, ag éirí aníos. Bhí siad faoi bhrat ceo ach bhí grian mhílíteach na maidine ag briseadh tríd i gcorráit. Istigh ansin – áit éigin – a bhí an Clós. Bhí sé ceaptha a bheith ar an bpointe tosaigh ab fharr do shiúlóirí sna Cruacha Dubha agus anois, tar éis a bheith ag tiomáint siar ó dheas ar feadh ceithre lá ó Bhaile Átha Cliath go Contae Chiarraí gan léarscáil, gan Córas Suite Domhanda (GPS) nó, le fírinne, gan aon tuiscint ar thíreolaíocht na hÉireann, bhí mé chomh gar sin dó. É a fháil, b’in a raibh le déanamh agam.

Bhí go leor ama agam leis sin a dhéanamh. Cé go raibh mé díreach tar éis beagnach uair an chloig a chur amú ar chor bealaigh gan chúis, turas gleoite mar sin féin, síos bóthar fada cam aon lána go Loch Cárthaí – buíochas as na treoracha, a chléreacha an ollmhargaidh – ní raibh sé a deich a chlog fós fiú amháin. Agus le linn dom an Fiat a bhí ar cíos agam a thiomáint ar ais ar bhóithríní cúnga na tuaithe, ghlac mé mo shuaimhneas dóthain le taitneamh a bhaint as an radharc tíre agus as ainmneacha deasa aisteacha na sráidbhailte, gan cuimhne ar bith agam air go dtiocfadh liom, tá a fhios agat, dul ar strae ar dhóigh éigin.

Bhí taobh tíre na hÉireann iontach, na cnoic ghlasa agus na gleannta níos glaise arís, nithe a raibh mé dréim leo, ag gabháil tharam gan stad, agus nuair a d’éirigh mé compordach le rialtáin an Fiat a bheith droim ar ais, thosaigh mé ag baint taitnimh as an mbealach ar shnigh na bóithre thar na coirnéil ghéara agus trí na crainn agus na toir a bhí geall le bheith ina dtolláin. Nuair a shroichinn barr cnoic agus nuair a d’fhaighinn trucail ag rolladh go gasta i mo threo, níor náir dom bród áirithe a bheith orm as a thapúla a sheasainn ar na coscáin agus a d’aimsínn straidhp de ghruaimhín le tarraingt isteach air. Ansin bhínn ag útamáil thart leis an lámh chontráilte ag iarraidh teacht ar luamhán na ngiaranna.

Ó ghleann go gleann a thiomáin mé, síos (agus suas) sleasa na sléibhte, an ghrian do mo choinneáil ar chúrsa a bhí réasúnta ceart, mé ag teacht ar radharc nua nach raibh ag teacht leis na híomhánna seanchaite d’Éirinn iathghlas. I ndiaidh dom cuairt gan choinne a thabhairt ar Eas Chúirt an Phaoraigh – íomhá chomh clasaiceach d’Éirinn agus a d’fhéadfá a shamhlú, carraigeacha agus coillte agus páirceanna lán raithní agus srutháin gheala fhuadracha ar fud na háite – fuair mé mé féin ag tiomáint go tapa ar feadh ardchlár ard a raibh línte de thoir dhlútha faoi imireacha den bhui agus den chorra air. Bhí an tírdhreach seo chomh strainséartha agus d’fhéadfainn a shamhlú, go háirithe faoi spéir ar dhath na cruach agus grian anbhann ina cúsolas inti. Sa deireadh, b’éigean dom tarraingt i leataobh agus lán na súl a bhaint as an radharc. Agus ansin thiomáin mé liom, andúil sa bhóthar ag borradh ionam i rith an ama.

Thug an bóthar suas suas mé, lána singil ag imeacht as tollán crann in airde ar ucht na gcarraigeacha sceirdiúla. Bhí féar ag fás i lár an bhóthair, stiall mhóhácach ghlas a bhí ag éirí níos tibhe de réir mar a dhreap mé in airde.

Taobh istigh de thríocha nóiméad bhí mé ag máirseáil suas leaba thirim srutháin, ar dhroim talún os cionn na gcrann a bhí brata le toir mhaigeanta agus breac le bolláin. Shuigh mé síos gar don mhullach le lón d’arán, de Chéadar Éireannach agus de chorizo Spáinneach a chaitheamh agus d’amharc mé síos uaim ar an ngleann. Cé is moite de chúpla bóthar a bhí gearrtha tríd an gcoillearnach ag lucht leagtha na gcrann, ní raibh aon chomhartha ann go raibh aon duine riamh anseo – túr do na fóin phóca ná tearmainn do shiúlóirí ní raibh ann. Bhí an domhan mar a bhí, is dócha, 1500 bliain ó shin agus ní raibh a fhios agam cé chomh fada agus a d’fhéadfainn fanacht díreach san áit a raibh mé.

Leis sin thosaigh an bháisteach.

Arna chóiriú as *Lost in Ireland* le Matt Gross, le caoinchead The New York Times, Deireadh Fómhair, 2010.

Sliocht B

Tá an suaithfhriochadh i wok ar cheann de na modhanna cócaireachta is tapúla, is éasca agus is éifeachtaí. Ní thógann sé ach cúpla nóiméad na comhábhair a bhailiú le chéile – rogha glasraí, lenar féidir feoil, iasc, bia mara, tófú, cnónna, rís nó núdail a chur. Níl teorainn leis na féidearthachtaí maidir le holaí, le tarsainn agus le hanlainn dhifriúla a thriail, agus bíonn béile dathannach, blasta, folláin agat dá thoradh.

Cé gur féidir an wok a úsáid le galú agus le friochadh domhain a dhéanamh, is é an suaithfhriochadh is mó a dhéantar air. De réir mar a chócaráiltear an bia, suaitear agus tiontaítear é le cipíní fada bambú, le scúp wok nó le spadal. Tógann sé beagáinín níos faide bianna áirithe a chócaráil seachas a chéile agus, ar an ábhar sin, is minic a dhéantar an suaithfhriochadh ina chéimeanna. Coinníonn na comhábhair indibhidiúla a mblas sainiúil féin dá thairbhe sin. Aistrítear na bianna amach as an wok de réir mar a chócaráiltear iad, ach i gcónaí meashtar le chéile iad nuair a bhíonn gach rud cócaráilte agus is mar mhias iomlán amháin a dháiltear iad.

Tá neart scóipe ann le haghaidh na cruthaitheachta agus tú ag roghnú comhábhar don suaithfhriochadh is simplí fiú amháin. Is féidir mias dhathannach a dhéanamh le meascán d’oinniúin, de chairéid, de phiobair (ghlasa, dhearga, bhuí agus oráiste), de bhrocaílí agus de phiseanna *mange-tout*. Cuir isteach péacáin phónaire ag deireadh na cócaireachta agus suaith go gasta é ar mhaithe leis an uigeacht, nó cuir isteach roinnt castán uisce stánaithe. Cuirfidh sin brúisc bhlasta ann. Gheobhaidh tú próitéin as roinnt cnónna caisiú nó almóinní, cúpla ciúb de thófú nó circeoil gan chnámha, nó glac cloicheán, agus má chuireann tú isteach rís réamhbhruite nó núdail beidh suaithfhriochadh téagartha agat. Cuirfidh anlann réamhdhéanta – d’oisrí nó de phónaireí buí – an dlaoi mhullaigh ar an mias. Tá sinséar, gairleog agus cillíonna go hiontach le blas a chur ar shuaithfhriochadh.

Tá a lán cineálacha cillí ann, ó na cinn atá an-séimh go dtí na cinn atá loiscneach te. Is ansa leis na Téalannaigh na cillíonna beaga dearga nó glasa, cillíonna súil éin, atá loiscneach te. Cuireann siad taos fíor-the amach is amach ina gcuid curaithe lena mblaistiú. Tá cillí triomaithe brúite úsáideach mar leasú sa bhia fosta. Féadtar cuid den ‘speach’ a bhaint as cillí te má thógtar na síolta agus na scannáin astu. Déan dhá leath de chillíonna úra agus scríob amach na síolta le bior scine. Bain an ceann de chillíonna triomaithe agus croith amach na síolta. Nigh do lámha i gcónaí tar éis duit cillíonna a láimhseáil!

Arna chóiriú as *Greatest Ever Wok & Stir-fry* le Papplewick Press, 2009.

Sliocht C

Is é TÍR NA bhFATHACH an t-ainm suntasach atá ar cheann de na himeachtaí cultúrtha is mó a cuireadh le chéile amuigh faoin aer riamh i dTuaisceart Éireann. Anocht, beag beann ar an aimsir, cuirfear seó mórthaibhseach ar siúl saor in aisce ar na seanslipeanna i gCeantar an Titanic. 45 nóiméad a mhairfidh sé. Beidh 500 duine ag glacadh páirte sa seó, ocht gcoimeádán loingis, crainn tógála, cliabháin ardaithe – agus 18,000 duine sa lucht féachana.

Bí ag caint ar an méid. Bí ag caint ar an nglór. Beidh 160 drumadóir ann. Cóir, 200 duine san iomlán. Dream ag eitilt san aer idir crainn tógála agus cliabháin ardaithe. Beochana digiteacha agus iad na stórtha ar airde, á dteilgean ar bhallaí drámata fhoirgneamh nua an Titanic.

‘Faoin am a fuair mé an coimisiún, bhí sé beartaithe cheana gur fathaigh a bheadh mar théama ann,’ a mhíníonn Marc Ó Murchú, stiúrthóir ealaíne an tionscadail. Déantar tagairt sa seó d’áiteanna, do dhaoine agus do rudaí a bhfuil páirt mhór acu i dtírdhreach agus i stair Thuaisceart Éireann, leithéidí Chlochán an Aifir, an Titanic agus Gulliver le Jonathan Swift.

Bhí sé i gceist riamh seó a bheith ann a bheadh in oiriúint don suíomh sin, do shlipeanna an Titanic. Shiúil Ó Murchú an ceantar gan stad le linn dó a bheith ag iarraidh a oibriú amach céard a bhí sé ag dul a chruthú. ‘Theastaigh uaim cothromaíocht a bhaint amach idir é a bheith pearsanta

agus é a bheith eipiciúil,’ a mhíniúnn sé. Le linn dó é seo a dhéanamh, bhíothas ag tógáil fhoirgneamh an Titanic ar thaobh an láithreáin. Céad bliain roimhe sin, bhí muintir Bhéal Feirste ag amharc ar an long ba mhó ar domhan á tógáil sna dugáí ansin.

Bheartaigh sé go luath an seó a chur i láthair os cionn an luchta féachana, ionas go dtiocfadh le gach duine gach rud a fheiceáil. Uaidh sin ar aghaidh, tháinig forbairt ar an smaoineamh sin aige seó ingearach a chur ar siúl lasnairde. Ina measc sin atá ag glacadh páirte tá grúpa proifisiúnta a chuireann seó ar siúl san aer. Tá cuid acu tar éis cúpla seachtain a chaitheamh ag obair le 18 mball de Scoil Sorcais Bhéal Feirste. Beidh na mic léinn seo páirteach sa seó fosta. Is é an smaoineamh atá ann go mbeidh an traenáil a gheobhaidh siad ina cuid d’oidhreacht chultúrtha an tíonscadail. Táthar ag súil leis go mbeidh an seó ina ábhar cainte go ceann tamaill fhada agus nach ar thógáil na long amháin a chuimhneoidh daoine as seo amach nuair a chuimhneoidh siad ar na slipeanna, ach ar na healaíona. Tá an teachtaireacht soiléir; is féidir baint a bheith ag na healaíona le háit ar bith. Is é sin cuspóir an Oilimpiad Chultúrtha sa deireadh thiar thall.

Is é an t-aon cheist atá fanta, céard a tharlóidh má thosaíonn sé ag cur fearthainne anocht? ‘Éireoidh daoine fliuch.’ Sin é freagra pragmatach Uí Mhurchú. Ní chuireann an fhearthainn as d’fhathaigh. Agus maidir leis an gcuid eile againn, bhuel, tá taithí againn uirthi.

Arna chóiriú as iris *The Irish Times*, 30 Meitheamh, 2012.

Sliocht D

Dála thromlach na dteaghlach Éireannach a d’fhás aníos le linn na 1970idí, ba é ‘an cupán tae’ ár rogha druga sa teach seo againne. Ba é an chéad fhreagairt é ar aon mhíontubaiste agus bhí sé de dhlúth agus d’inneach gach ócáid cheiliúrtha. Le fírinne, gach cloch mhíle shuntasach a bhaintí amach i rith an lae – teacht abhaile leis na hearraí siopadóireachta nó an iarnáil a chríochnú – ba chúis í ag duine éigin le rá ‘Cuir síos an citeal ansin, beidh cupán deas tae againn’.

Fearacht mar a rinne an chuid eile den náisiún, d’ólamar galún i ndiaidh galúin den tae, agus muid sásta é a ól. Chruinníomar na *Minstrels* mar a bheadh sé de dhualgas orainn é a dhéanamh, agus d’fholmhaíomar na duilleoga caite isteach sa doirteal trí scagaire. Ansin, go tobann, d’athraigh gach rud. Chonacthas málaí tae i bhfógraí ar an teilifís agus cuireadh bulc mór díobh amach ar sheilfeanna an ollmhargaidh. Sheachnaíomar ar dtús iad, ar ndóigh – as tacaíocht dhílis le Mam a dúirt ar an bpointe nach raibh iontu ach ‘ceann eile de na gimicí nua-aimseartha sin’ agus gur ‘cur amú uafásach airgid mhaith’ iad. Cibé ar bith, fearacht mar a rinne an chuid eile de theaghlaigh na tíre, ghéilleamar sa deireadh agus ansin chuamar i bpáirt go fonnmhar le ‘glúin na málaí tae’. Sna blianta ina dhiaidh sin, tháinig sé go nádúrtha chugainn iad a úsáid. D’úsáideamar málaí cearnógacha agus poillíní breise iontu, málaí cruinne agus séala formheasa an tsimpeansaí orthu, málaí an aon chupáin agus sreangáin chliste orthu, agus chaitheamar seal fiú amháin ag plé le cruthanna pirimidiúla. Cibé rud a bhí san fhaisean, leanamar orainn dár n-instealladh féin lenár ndáileog laethúil.

Sa deireadh, nuair a d’fhág mé an baile agus nuair a chuaigh mé ar an gcoláiste, níorbh iontas é gurbh é an chéad infheistíocht a rinne mé san árasán i Ráth Maonais ná ‘citeal’. Láithreach bonn iompaíodh áras mac léinn ina bhaile as baile. Thug m’andúil go sábháilte trí sheisiúin dianstaidéir do na scrúduithe mé, trí na cóisirí déanacha agus trí phóit na mochmhaidine le linn shaol an mhic léinn, agus ar aghaidh uaidh sin go dtí na chéad rungaí ar dhréimire mo ghairme beatha ...

Anois, agus mé ag amharc ar chlubanna déanacha ag géilleadh slí do dhamhsa tae an Domhnaigh, tá rollóga bricfeasta agus muifíní trí euro ag déanamh slí do lóin phacáilte i scragall stáin, agus slisne de bhairín breac mhaime mar mhilseog. Fiú eacnamaithe an náisiúin, tá siad éirithe as staidéar an FT agus tá siad tosaithe ag léamh na nduilleog tae ina áit. Ag an am céanna tá na cócairí ar an teilifís ag meabhrú go gealgháireach dúinn chomh héasca is atá sé baisc de bhorróga

tae a dhéanamh ar chostas níos lú ná do tháille bus go dtí an siopa carthanais. Níl neart agam air ach mothú aisteach *déjà vu* a aireachtáil. B'fhéidir go ndéanfaidh mé an turas bus sin agus go n-infheisteoidh mé i gcúpla pláta trí shraith le haghaidh cístí agus foireann rós-mhaisithe de chupáin is d'fhochupáin phoircealláin den chineál is fearr a bhíodh ag Mamó. Anois agus cuirí ar dinnéir shofaisticiúla chomh dóchúil le seic toirtiúil díbhinní a theacht sa phost, ceapaim go bhfuil sé in am – uair amháin eile – do bhlaiseadh beag de 'thae na hiarnóna'. Braon te ó aon duine eile?

Arna chóiriú as *Trouble Brewing* le Fiona Price, RTÉ Sunday Miscellany 2008-2011.

Sliocht E

Bhí splancarnach thintrí ar fud na spéire agus ansin bhuail an chéad phléasc uafásach thoirní tiompán na gcluas acu mar a bheadh tua ann. Chuir Lyra a cuid lámh lena ceann agus dóbair gur baineadh tuisle as Will, mar a bheadh sé á thiomáint anuas ag an bhfuaim. Rug siad ar a chéile agus d'amharc suas, agus chonaic siad radharc nach bhfaca aon neach riamh roimhe in aon cheann de na milliúin domhan.

Fia-chailleacha, clann Ruta Skadi agus clann Reina Miti agus leathdhosaen eile de chlanna, gach neach beo díobh ag iompar tóirse bladhmach de phéine roisíneach a tumadh sa bhíotúman, iad ag eitilt anoir thar an dún ina scaotha, ón gcuid dheireanach den spéir ghlan agus ag dul i dtreo na stoirme.

Bhí scuaine aingeal i ndiaidh teacht amach as an Sliabh Néalmhar, iad armtha le sleánna agus le claimhte chun a n-aghaidh a thabhairt ar na fia-chailleacha. Bhí cóir na gaoithe leo agus ba ghasta ná saighead iad. Ach bhí na fia-chailleacha chomh gasta leo. D'eitil an chéad dream acu sin in airde agus theilg iad féin isteach i measc ranganna na n-aingeal, ag bualadh rompu ar dheis agus ar chlé lena dtóirsí bladhmacha. Thit aingeal i ndiaidh aingil as an spéir ar bharr lasrach, iad ag scréachach agus na sciatháin ar lasadh, Agus ansin tháinig na chéad bhraonta móra fearthainne anuas.

Nuair a d'fhéach na páistí in airde, iad ag cosaint a gcuid súl ó na braonta fearthainne a bhí á lascadh anuas, chonaic siad aerárthach nach bhfaca siad a leithéid roimhe: liopasta, séchosach, dorcha, faoi thost iomlán. Go híseal a bhí sé ag eitilt, an-íseal, ar shiúl ón dún. Scinn sé thart os a gcionn, ní raibh sé níos airde ná barr dín, agus ghluais ar shiúl isteach i gcoílár na stoirme.

Arna chóiriú as *The Amber Spyglass* le Philip Pullman, Scholastic Press, 2003.

Leathanach Bán

Leathanach Bán